

Jens
Liljestrand

Host

I KDYŽ
VŠECHNO
KONČÍ

Co se stane,
až se náš svět ocitne
v plamenech?

Překlad této knihy byl podpořen
Švédskou kulturní radou
The cost of this translation was defrayed
by a subsidy from the Swedish Arts Council,
gratefully acknowledged

Åven om allt tar slut

Copyright © Jens Liljestrand 2021
Published by agreement with Ahlander Agency
Cover pictures from open sources
Translation © Hana Švolbová, 2023
Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2023
(elektronické vydání)
ISBN 978-80-275-1692-6 (PDF)
ISBN 978-80-275-1693-3 (ePUB)
ISBN 978-80-275-1694-0 (MobiPocket)

Věnováno Tove

„Žádné konce nejsou. Pokud sis to myslel,
nechal ses zmást. Všechno to jsou jen začátky.

Právě jeden přichází.“

Hilary Mantelová, *Předved'te mrtvé*

1

PRVNÍ DEN ZBYTKU TVÉHO ŽIVOTA

Naposledy jsem se cítil šťastný, když jsme byli v obchodě. Společnost se konečně otevřela a my vyrazili autem s dětmi na nákupy, dokola stála Ikea, prodejna s elektronikou, další s domácími spotřebiči, velký supermarket a pak obchod, který našla ona, poslední kamenný obchod s tímhle zbožím, protože všechno se teď přesunulo na internet. Chtěli jsme být přímo tam, v prostoru, nechat se opájet touhou po našem dítěti.

Carola stála v rohu u dětských kočárků, ve tváři se jí odráželo odcizení člověka, který vstoupil do svatyně náboženství, jež sice zná, ale nikdy se k němu nehlásil, kolébatého a těžkého, zatímco děti, jimž měl zanedlouho přibýt sourozenec, poletovaly mezi regály s plyšovými medvídky a dekami v pastelově modré a plameňákově růžové barvě, přebalovacími pulty a kolébkami a postýlkami, dudlíky, olejíčky a lahvičkami, odsávačkami mateřského mléka, kojícími podprsenkami, tričky a křesly na kojení, byly tam didaktické dřevěné hračky a elektronické chůvičky, z nichž je slyšet, že se dítě probudilo, nebo se na nich dá sledovat, jak miminko spí, a taky měřit teplota a koncentrace oxidu uhličitého v okolí.

Děti se najednou zastavily uprostřed obchodu. *No nene*, řekly. *No podívej*. Ukazovaly na řady malinkých roztomilých bodýček a čepiček a nepochopitelně mrňavých ponožek,

v těch kouscích byla téměř nesnesitelná zranitelnost. Děti hladily látku, bořily do ní nos a čichaly, jako by to bylo miminko, jako by jejich sestra už byla s námi. Dívali jsme se na sebe přes police a usmívali se, že jsme udělali správně, když jsme vyrazili na tohle šílené, komerční místo, že jsme s sebou vzali i děti, aby pochopily, aby na vlastní oči viděly a prsty pocítily flanelově měkký vítr, který nám brzy vtrhne do života a navždy ho změní, a slyšel jsem se říkat *vyberte si, co chcete*.

Rodina se na mě zmateně zahleděla, plánovali jsme okouknout kočárek pro srovnání, než koupíme nějaký použitý, vždycky jsme kupovali z druhé ruky. Carola stihla poznamenat něco o naší ekologické stopě, o bratrancově dceři, která už vyrůstá z oblečení, ale já řekl *prosím, jenom protentokrát, prosím, prosím, vyberte si, co chcete*.

Nepohnula se z místa, bezmocně přihlížela, jak si děti s rozzářenýma očima a s nadšenými výkřiky plnily ruce a náruče muchláčky a šátky na nošení a velkou hrací dekou z šedomodrého kašmíru, a nakonec se začala rozhlížet a pak se zeptala paní u pokladny na látkové pleny, ekologické materiály a fair trade oblečení s kompenzací uhlíkové stopy, jestli existují nějaké vaničky, které nejsou celé z plastu, odkud pochází bavlna, z níž je ten krásný puntíkatý polštářek. A to, co chtěla, stálo dvakrát víc než cokoli jiného, zasmál jsem se a popadl nákupní vozík, a když se ke mně otočila zády, vytáhl jsem mobil a převedl další peníze.

Jakmile byly košíky plné a láska k rozkošným a sladkým věcem nasycena, vrátili jsme se ke kočárkům, a teď už neexistovala žádná jiná alternativa k francouzskému luxusnímu modelu, výherci testu, s korbou, kterou vyvíjeli

pět let. Vybrali jsme si látku na vložnou tašku a na stříšku a pláštěnku, vybrali jsme si držák na mobilní telefon a na hrnek, košík, vybrali jsme si kompletní příslušenství, které bylo v nabídce.

Paní u pokladny všechno zadala a nějakým nepochopitelným způsobem se jí podařilo vzletně formulovat, že *kdyby se něco stalo*, můžeme kočárek vrátit a peníze dostaneme zpátky, a navzdory jejímu bezstarostnému a radostnému tónu, *jen budeme potřebovat nějaký doklad*, jako by se všechno zastavilo, a my si představili krev na záchodovém prkýnku, houkající sanitku, dětskou rakev, unaveného a vráscitého gynekologa, jak si čistí brýle a vypisuje *nějaký doklad*, že se sem musíme vrátit, musíme ten kočárek s krásnými designovými látkami a koženými detaily v koňakové barvě na rukojeti odvézt zpátky do tohohle směšného nákupního chrámu, a uslyšel jsem Carolu, jak šeptá do prázdna, že *tohle by když tak zařídila máma*.

Nicméně i tenhle strach polevil, i tenhle okamžik pomínil a zůstala jenom suma, čísla na displeji pokladny, částka nepatrně převyšující výdaje za moje první auto.

„Na splátky?“ pronesla paní se zářivým, povzbudivým úsměvem a já se rozhlídl po obchodě, až teď jsem si všiml ostatních tatínek, vynervovaného fotbalisty ve fanouškovském dresu, přistěhovalce v pomačkaném obleku, chlápka v kožené bundě a v brýlích spravených izolepou, a pochopil jsem, že takhle to chodí, lidi si na takové věci musejí půjčovat, platí SMS půjčky, úroky, poplatky za zřízení, poplatky za zpoždění, sedí na svých malých předměstích a za plyšáky a dečky a kočárky splácejí měsíc co měsíc, a zmocnila se mě hrdost.

„Ne, ne,“ řekl jsem a podal jí kartu, „všechno hned.“

A Carola stála blízko mě, přiložila mi ruku na čelo, jako bych měl horečku, a zamumlala, že bychom se mohli podívat jinam, třeba na internetu najdeme nějaký skoro nový kočárek, ale já cítil jenom její ruce ve svých vlasech, její prsty za krkem a slyšel, jak se ptá *je to v pohodě, vážně je to v pohodě*, dotýkala se mě, konečně se mě dotýkala, nevzpomínal jsem si, kdy to udělala naposledy, *v klidu, lásko, zařídím to*, a upřeně se na mě dívala, na toho, kým jsem v jejích očích byl právě tehdy, kdy bylo všechno odpuštěno, kdy bylo všechno dokonalé a tak příšerně zasloužené.

PONDĚLÍ 25. SRPNA

Mezi hladkými lebečními kostmi, napjatým povrchem čela a už hustými tmavými vlásky je místo, nejasná, neurčitá oblast, která se občas — hlavně v teple a tmě jako teď — posune na spánek nebo za ucho anebo rovnou za krk, kam můžu zabořit nos a nasát vůni jemné pokožky a sladkého zaschlého mléka, která je po pár dnech, než ji umyjeme, trochu ostřejší, skoro jako pach uleželého sýra. Tíha v mých rukou připomíná pytlík teplého, čerstvě namletého masa, konzistenci má jako syrová klobása, střívko vzdušně naplněné vlhkýma rukama, opatrně, aby nepraskl křehký povrch, nic není napjaté nebo nateklé, žádné svaly, žádné zatvrdliny, a v polospánku se stírají hranice mezi ní a mnou a všechno je jako dech a měkká, vlahá, lepkavá tkáň. Ona je až na plenku nahá, už měsíce nespí v pyžamu, je moc horko.

Becka vypila láhev a odříhla si na mém rameni a společně jsme usnuli, když nám do snů pronikl zvuk sirén, nejprve vzdálený a nepodstatný jako pípnutí myčky nebo sušičky, která dokončila program, součást neustálého hluku, ale po půl minutě se ozvaly zřetelněji, pronikly filtrem, bublinou až k nám.

„Určitě jenom vybuchlo auto,“ pronese Carola otočená zády ke mně, je to starý vtípek z doby, kdy jsme bydleli v Malmö. Pár, s nímž jsme se tehdy stýkali, žil v násilnické čtvrti, kriminálníci se jim proháněli za dveřmi, starší z dívek byla křupanka z venkova vystrašená k smrti, ale její přítelkyně se narodila a vyrostla v dělnické čtvrti Möllevången a vyzařoval z ní typický obdivuhodný malmöský dokonalý klid, pokrčení rameny, *no a co*. Se zjevnou hrdostí popisovala, jak se naučila přijímat sociální problémy jako *přirozenej prvek života ve městě*, na kriminalitu a násilí nadávají jenom rasisti, *když v noci něco bouchne, nemusí to bejt hnedka střelení*, pokračovala a opovržlivě našpulila propíchnutý spodní ret, *kolikrát prostě jenom vybuchne auto*, a jakmile odešly, smáli jsme se nucenému drsnáckému chování. Od té doby je cokoli, co nás v noci vyruší, *jenom vybuchlý auto*.

Sirény se blíží, auta už musí projíždět po okolních cestičkách, možná míří k tomu osamělému dědovi, který bydlí v modrém domku a má lupénku po celém obličejí, určitě mu je přes sedmdesát. Ale když někdo umře přirozenou smrtí, tak přece sanitka a policie nejezdí se zapnutými houkačkami, ne?

Odložím Becku na matraci, ona zachrčí, natáhne ruce do vzduchu, malé tělíčko se prohne jako luk, já položím nohy na starou dřevěnou podlahu a dojdu k otevřenému oknu. Není takové horko jako včera, je možná jen třicet stupňů, vane příjemný větřík, vidím, jak se špička vysoké borovice pohupuje a kývá ve větru. Teplo polevilo, rozfoukalo se, konečně už není takové dusno.

„Dneska bude krásně,“ řeknu do prázdna.

V dětském pokoji je hrobové ticho, zaťukám a otevřu, každý leží ve své posteli s displejem a sluchátky a zápach špinavého oblečení, sladkostí a jejich ochablých těl je tak hutný, že by se dal krájet. Bezmyšlenkovitě jim řeknu, aby to vypnuli a přišli dolů, je půl jedenácté. Vilja se na mě jako obvykle jenom nasupeně zamračí, ale Zack se rozzáří a vítězoslavně zvedne ze svého malého nočního stolku sklenici. Leží v ní zub a zlatavě lesklá mince.

„Byla tu zoubková víla a dala mi do sklenice zlatou desetikorunu!“

„Ale ne, opravdu? A zoubek tam zůstal?“

„Jo, protože ví, že je sbírám! Že si je schovávám!“

„No tak to je paráda.“

„Tati?“

Usmívá se, je to roztomilý, trochu přehnaný úsměv, který začal používat, když se narodila Becka, a on přestal být nejmladší, když si je až moc vědom své dětskosti, když ví, že dělá něco, na co už je vlastně moc velký, hraje takové divadýlko, aby si mohl připadat pořád malý.

„Tati, myslíš, že mají zoubkovou vílu i v Thajsku?“

Podrbu se ve vlhkých vlasech, nasadím roztomilý výraz, protože nejspíš potřebuju taky trochu hrát.

„Jasně že mají, zlato. Zoubková víla je jako vánoční skřítek, lítá po celém světě, akorát nemá soby, ale...“

„Zoubkový skřítky!“

„Jo! Zoubkový skřítky, který... chytila. Pomocí...?“

Na přemýšlení nepotřebuje víc než vteřinku.

„Zubní niti!“

Oba se zasmějeme společně fantazii, oba stejně zamilovaní do chytlavé představy zoubkové víly ve vozíku —

vyrobeném z vypadlých zubů? slepeném zubní pastou? —, který táhne hromada vzteklých, ale silných zubních skřítků. Tohle spolu děláme, tedy dělávali jsme, když byl malý, dokázali jsme vymýšlet příběhy celé hodiny a mě častokrát napadlo, že bych je měl zapsat, ale samozřejmě na to nikdy nedošlo.

Dole v kuchyni zůstalo od včerejška všechno tak, jak bylo, hrnce, pánve, upatlané talíře a sklenky od vína, pořád zapomínáme šetřit vodu na nádobí. Hra Monopoly s hromádkami bankovek upomínajícími na to, jak Carola nechala děti vyhrát, na naši následující hádku, naštvalo mě to a mluvil jsem o pravidlech a důsledcích, dobře, Zackovi je deset, ale čtrnáctileté dítě jako Vilja se musí naučit, že když jí dojdou peníze, tak si prostě nemůže jen tak vzít hrst peněz z banky, a Carola se usmála tím svým ustaraným, odevzdaným úsměvem a řekla *však se včas naučí, jak funguje kapitalismus, tomu se bohužel nevyhne.*

Automaticky zkusím kohoutek. Pořád jenom slabé syčení. Vadí mi to míň než dřív, máme vodu v láhvích, máme pití pro děti a pro sebe pivo. Čurat můžeme za stromem, oblečení přemáchneme v jezeře, nádobí se dá otřít ubrouskem. Jediné, co mě vážně stresuje a klidně bych zaplatil, abych se tomu vyhnul, jsou výkaly vznášející se v záchodě, který se pomalu plní dalšími výkaly, papírem a dalšími výkaly, snažíme se naučit děti, aby si řekly, že jim pomůžeme s nočníkem, jenže Zack zapomíná a Vilja se zdráhá, takže se to nakonec musí vyčistit pomocí rendlíku a kbelíku, ve sluchátkách při tom poslouchám hudbu, dýchám pusou a mozek vypínám do pohotovostního režimu.

Zack už stojí oblečený v plavkách, několik týdnů nenosí nic jiného. Podám mu sklenici mléka a sleduju ho, jak pije.

Pak vyrazíme, on popobíhá přede mnou, po úzké cestičce téměř bílé od prachu, suchý, vlahý vítr nám jako čerstvě vyprané prostěradlo hladí paže a nohy, nádherná letní rána, žlutnoucí keře, divoké, sřápaté trávníky, mrtvé záhony, jasně modré nebe a ticho, všude ticho, před chvílí byly slyšet sirény, ale teď je klid.

Děda není mrtvý. Když dojdeme k molu, dívá se do sluníčka, vítr si pohrává s jeho šedou větrovkou, červenobílé strupy ve tváři nejsou tak nápadné, jak si pamatuju, slunce samozřejmě pomáhá.

„Vy tady ještě jste?“ pronese a zní to skoro našťavaně.

„Jsem,“ odpovím. „Náš dům jsme na léto pronajali, takže...“

„Jste ještě tady,“ zopakuje stejně vyčítavým tónem. „Většina lidí odjela o víkendu.“

„Ono to vlastně není od věci.“ Vytáčí mě ten děda, ale ještě víc moje vlastní reakce, pocit, že se musím bránit, jako bych od něj vyžadoval uznání. „Pro děti bude dobrý vidět důsledky na vlastní oči. Když se o tom jenom učí ve škole, je to moc abstraktní.“

Zack kolem něj bezstarostně proběhne až na plázičku vedle mola a hledá naše věci. Pod starou oprýskanou lavičkou leží nafukovací delfín a matrace, s nimiž si vždycky hrajeme, a taštička s mýdlem a šamponem do jezerní vody. Zackovi připadá legrační umývat se při koupání, pěna pohupující se na vlnách, *tati, můžeme si umýt vlasy*, křičí a dívá se na prázdné jezero hrdým pohledem dítěte, které vlastní hotel v diplomatické čtvrti a tři domy na náměstí Norrmalmstorg.

Muž se dívá na chlapce pobíhajícího po okolí. Nepatrně zavrtí hlavou.

„Vy to necítíte?“

Zvedne ruku nad hlavu a ukáže dozadu, na jezero, a upře na mě vážný pohled.

„Vy to nevidíte? V noci se posunul o několik kilometrů.“

Jezero, vlny, o kousek dál pěna. Na protější straně les, zelená promíchaná se žlutou a hnědou. A ještě dál, mezi korunami stromů, černá mlha proti prázdnému nebi, jako mračno prachu, jen v pohybu, rozšiřující se, bobtnající útvar.

Děda hlasitě nasaje vzduch rozevřenými nosními dírkami a já bezděčně udělám totéž. Štípne to.

Kouř.

Zack už sedí na okraji mola, v náruči drží gumového delfína a povídá si s ním tím svým věčným nosovým dětským niterným mumláním, hračka se vyfoukla, takže se delfíní tělo v jeho rukách formuje skoro do tvaru V.

Celou hodinu zase po dlouhé době cítím, že skutečně žiju. Všechno to má punc dobrodružství, pořídím si se Zackem selfie na molu a připišu *Vzadu v lese hoří. Je načase odtud zmizet — už i my jsme klimatičtí uprchlíci. Je to smutné, ale je to tak. #climatechange*, příspěvek nasdílím a vzápětí přicházejí srdíčka a emotikony a zprávy, jako *kde to jste?* a *panebože, můžeme vám nějak pomoci?*, a volá Carolina matka, probírá, které cennosti je rozhodně nutné přibalit do auta *v případě*, že, volá její sestra, její kamarádky, mně nevolá nikdo. Cítím, že se soustředím, jsem připravený jednat, větším dětem oznámím, že mají přesně půl hodiny, aby si sbalily věci, a Vilju zaúkoluju, aby při balení dohlídla na mladšího bratra a taky aby dala nabít veškeré rodinné telefony

a powerbanky. Carolu požádám, aby připravila všechno pro Becku, láhve, oblečení, plenky, může trvat hodiny, než se dostaneme do obchodu nebo někam, kde bude záchod. Rodina se nechá komandovat bez jediného náznaku protestu, jako bychom se čistě instinktivně vraceli do nejprimitivnějších rolí. Podívám se na net, zapamatuju si nejlepší cesty, pročtu informace záchranných jednotek. Zapnu rádio a naladím místní rozhlasovou stanici, kde hovoří o plamenech dvakrát vyšších než kostel, je to neuvěřitelná událost, to, co se děje, je naprosto apokalyptické a my jsme v centru dění. Carola přijde s kufrem a taškou z Ikey, otře se mi o rameno a rychle mě políbí, *tohle zvládneme, že jo?* a já si všímám, že to cítí stejně — tohle nás sblížuje novým, hezkým a adrenalinovým způsobem.

Valí se na mě další zprávy a lajky. Vyjdu k autu, abych všechno naložil, volají z rádia, vystresovaný produkční se ptá, jestli bych poskytl rozhovor, a najednou jsem v živém vysílání, *Didrik von der Esch, v běžném životě PR konzultant, se s rodinou nachází v oblasti severně od jezera Siljan, kterou pustoší požár. Didriku, povězte nám, co se kolem vás právě děje?*

No, jsme už několik týdnů na chatě mojí tchyně v Dalarně, situace se tady kvůli suchu a horku postupně zhoršovala, až jsme se teď dozvěděli, že odsud musíme z bezpečnostních důvodů okamžitě odjet.

Didriku, jste spokojený s tím, jak vás úřady informují?

Připojím telefon ke sluchátkům, dávám věci do kufru a při tom pokračuju v rozhovoru, pohyb mírně zvyšuje tempo řeči, vytváří větší dramatičnost, řeknu *omlouvám se, jak mluví, ale nakládám auto, musíme si odsud pospíšet... Informuji,*

záleží na tom, jak to myslíte. Samozřejmě nás informovali, že je nutné místo opustit a tak dále, ale z dlouhodobé perspektivy vychází takhle extrémní vedra z klimatické krize, o níž všechny úřady v západním světě věděly celá desetiletí, jenže nezasáhly, v tom podle mého mohly INFORMOVAT líp, tedy ne teď, ale před deseti nebo dvaceti nebo třiceti lety, nebo aspoň mohly INFORMOVAT, že stát nehodlá vykonávat svou možná nejdůležitější úlohu, to znamená ochraňovat světovou populaci před dlouhou řadou velmi předvídatelných katastrof.

Rozhovor si užívám, ochutnávám slova, skládám kočárek, umisťuju ho nahoru do kufru a naslouchám ohromnému tichu ženy ve studiu, ta udělá pěknou dramatickou pauzu a pak pronese *Didriku, zdá se, že to navzdory vážnosti situace zvládáte dobře?*

Ano, samozřejmě se s tím popereme bez problémů a naše věci a majetek jsou pojištěné, není to jako v chudých oblastech světa, kde si klimatické katastrofy každoročně vyžádají miliony obětí, jako v obřích městech v Indii a Africe, kde došla voda, jako v západních oblastech Spojených států a Kanady, kde hoří téměř celé státy. Možná potřebujeme prožít právě něco takového, aby se Švédsko probralo a pochopilo, kam míříme.

Ze studia mi poděkují, že jsem si udělal čas, *to byl tedy Didrik von der Esch, který se s rodinou právě evakuuje z chaty v Dalarně kvůli rozsáhlému požáru severně od jezera Siljan, nad nímž záchranáři podle svých slov ztratili kontrolu. A nyní přejdeme k, a já ukončím hovor, zabouchnu kufr a po ráně se rozhostí ticho.*

Žádní ptáci. Žádná auta. Jenom šumění větru v korunách stromů.

Znovu se podívám na telefon. Naskočila spousta dalších lajků, ale žádná zpráva. Lidi si asi myslí, že jsme odjeli.

„Jsou všichni připravení vyrazit?“ zavolám do domu a jsem hrdý na to, jak uvolněně mluvím.

Ven vyjdou Carola a Vilja s Beckou, tu vysadíme na zadní sedadlo a připoutáme ji v dětské sedačce. Zack stojí v předsíni se svým batohem se Spidermanem a já už ho chci odvést k autu, když si všimnu, že pláče, tiše, se zataženými zuby. To nikdy nedělá. Dřepnu si před ním.

„Chlape, co se děje? Snad nemáš strach? To bude dobrý, už pojedeme.“

„Nemůžu to najít.“

Vezmu batoh, prohmatám ho, je plný oblečení, knih, ve vnější kapse cítím tvrdé hrany tabletu.

„Vždyť tam máš všechno, zabalil sis skvěle.“

Po tvářích se mu současně koulejí dvě velké slzy.

„Zlatá desetikoruna. A zoubek. Hledal jsem je všude a Vilja říkala, že už dál hledat nemůžeme, jinak uhoříme.“

„Ale, Zachariasi, ne. Nikdo neuhoří. Pojedeme domů trochu dřív, to přece není nic tak strašného. Pojd', nasedneme do auta. Co bys chtěl poslouchat? *Fantoma opery*? Nebo si dáme znovu *Kouzelnou flétnu*?“

Jeho tvář je jako kamenná maska zoufalství a vzdoru.

„Zlatá desetikoruna. A zoubek. Chtěl jsem si je schovat.“

Slyším, jak se otevírají dveře auta, Carola a Vilja nastupují. Vstanu, ucítím křeč v lýtku, napětí v zádech, proč jsem si pořizoval třetí dítě?

„Dobře, zlato, tak se zamyslíme. Když ses ráno probudil, měls je u postele, vid’?“

Ale nepřipadalo v úvahu chovat se výchovně a prohledávat kvůli němu chatu, protože je malá — dětský pokojík, náš pokoj, koupelna a pak úzká kuchyňka a pokoj dole, to je všechno, člověk ji projde za dvě minuty. A já to na něm vidím, ví to, jen se neodvažuje to říct. Strašně se bojí.

Drobné hubené tělíčko, které vyběhlo na molo, šampon a nafukovací hračka, seděl až na okraji, vtom uviděl mlhu a kouř na protější straně jezera, ztuhlý zátylek, hlava se otočila a podívala se na mě, aby našla útěchu nebo jistotu, a na krátký okamžik, než jsem vstřel to, na co ukazoval děda, a vytvořil plán, jsem tam pro něj nebyl, byl jsem stejně ztracený jako on.

„Chtěl jsem ten zoubek ukázat delfinovi,“ popotáhne.

„No jasně.“

„A on je teď tam a shoří.“

„Určitě neshoří. Je ve skleničce a počká na tebe, až přijedeme příště.“

Zack kouká do země, přikývne. S batůžkem tiše zamíří k autu. Carola sedí vzadu u otevřených dveří v nesnesitelném vedru a tázavě se na mě dívá.

„Zapomněl zub dole u mola.“

Možná je to zábleskem strachu v jejích očích, možná tím okamžikem před chvílí, kdy přišla s taškou z Ikey, kdy mě tak políbila a mezi námi to zajiskřilo, řeknu *pět minut, jo?* a nečekám na odpověď a rychle vyrazím stejnou cestou, kterou jsem procházel tolikrát, pro jahody, pro borůvky, pro noviny do schránky, ruku v ruce s malými dětmi v županech, záchranných vestách, v pyžamech zapáchajících močí a se sny, které je nutné vyprávět, než se rozplynou a zmizí.

Děda je pořád tady. Sedí na oprýskané dřevěné lavičce a dívá se na jezero. Nebe nad námi má skoro stejný šedivý nádech jako jeho bunda, ale na druhé straně připomíná tmavou, huňatou deku, která kypí a valí se, před hodinou byl kouř mlhavý chomáč, teď už je roztažený, kompaktní, ohavný.

A vzduch. Špinavý, až z něj slzí oči.

„Poslyšte,“ řeknu, „je nejvyšší čas vyrazit.“

Namáhavě se otočí a zadívá se na mě.

„To je zábavný, posledně mě chtěli přinutit, abych zůstal doma. Byl jsem zavřenej rok a půl. Nesměl jsem se s nikým stýkat, dokonce ani se sousedy. Teď je to naopak. Teď zůstat nesmím.“

Z tónu a volby slov je zřejmé, že si to připravil předem, možná nejsem první, kdo se ptá, možná telefonoval s dětmi nebo s vnoučaty, jde o takový závan pompézního stoicismu mužů jeho druhu.

„Nikam nejedu. Tohle je můj domov. Od roku 1974 sedávám u tohoto jezera každý ráno. Kam bych jezdil.“

„Myslím, že bysme teď...“

„Moje auto navíc nesmí na silnici,“ dodá s úsměškem. „Neprošlo technickou. Jestli mě chytí, okamžitě přijdu o řidičák.“

„To neříkejte,“ ozvu se znovu. „Určitě pro vás někdo přijede.“

„Policajti tu byli před chvílí, bušili na chalupu. Ale já se neukázal. Postarám se o sebe sám.“

Děda se ke mně otočí zády a dál zírá na opuštěné jezero, ta patetičnost je skoro nesnesitelná, jako bych sledoval opilce, který se během jednoho večera pokouší popáté dostat do hospody, tak velký je rozdíl mezi tím, co podle něj vidím

(kapitána zaoceánského parníku, který se potápí i se svou lodí), a tím, co skutečně sleduju (bláznivého starého dědka komplikujícího záchranné práce).

Vyjdu na molo. Sklenička stojí až na okraji, těsně u schůdků, ve vodě se jako obvykle pohupuje teploměr přivázaný krátkým nylonovým provázkem ke sloupku a mě napadne, abych ho zkontroloval. Dvacet devět stupňů. Delfína nikde nevidím, asi ho odnesl vítr.

Pozoruju hořící les. Kouř přešel z tmavé barvy do uhlově černé. Mezi korunami stromů plápolají plameny. Na nebi se míchají saze a šupinky popela s červenými pruhy, povlávají v žáru, skrz vítr slyším praskání hořících stromů a keřů.

Rychle se otočím a vracím se. „Tak pojďte,“ řeknu znovu dědovi. „Vmáčkneme se do našeho auta. Tady nemůžete zůstat, to snad chápete, společnost nemůže zbytečně plýtvat časem a náklady jenom proto, že vy...“

Nehne se z místa a já přikročím k lavičce, natáhnou ruku. Staré tělo ztuhne, pod oblečením se něco pohne, napne se něco šlachovitého a chrupavčitého. Pomyslím na to, jak bych ho vůbec zvedl z lavičky, odvedl, postrkoval, donesl k chatě a autu, kde už sedí kompletně sbalená rodina se třemi dětmi.

Něco bouchne. Je to pořádná rána, zvuk nepodobající se ničemu, co jsem kdy slyšel, ohlušující, dunivá rána, která se nese přes jezero.

„Pneumatika,“ pronese děda a v jeho vráscitém, lupénkou poznamenaném obličejí zahraje náznak úsměvu. „Takhle to zní, když v horku praskne. Je to slyšet několik kilometrů daleko.“

Pevně sevřou skleničku. Potom se rozběhnou.

Becka pláče, slunce stojí vysoko, vítr utichl a udělalo se horko, sice ne takové jako včera, ale skoro. Becka sedí v sedačce a Carola ji krmí umělým mlékem, jenže to nikdy nefunguje, úhel je špatný a mléko teče kolem, Becka slintá a tekutinu přijímá v malých naštvaných doušcích.

„Na,“ řeknu Zackovi a snažím se usmívat. Převezme skleničku za tupého ticha, sedí schoulený ve své ulepené sedačce, ale pečlivě zkontroluje, že v nádobce je mince i zub.

„Ten děda je pořád dole,“ povím Carole. „Odmítá odejít.“

„Ale to nejde. V rádiu říkali, že se oblast musí vyklidit. Všichni mají odjet do Östbjörky nebo Ovanmyry.“

„On nechce.“

„A zkusils ho přesvědčit?“

Podívám se na ni s výrazem, o němž mluvila na párové terapii, pohledem, který říká, že já (právě teď, v tenhle okamžik) se domnívám, že ona je naprosto bezcenný idiot a že společně prožité roky jsou moje největší chyba, s chladnou, prázdnou nenávistí, která toho tolik zničila. Tenhle pohled je jediná věc, která ji dokáže přimět mlčet, zmlkne, zadívá se jinam.

„Ano, Carolo,“ pronesu přehnaně pomalu a zřetelně, „samozřejmě jsem mu řekl, aby jel s námi, ale on odmítl, takže klidně můžeš jít za ním a zkusit to sama.“

„Krmím Becku,“ opáčí stroze a sleduje dítě v sedačce.

Ty její věčné trumfy. Povzdechnu si, snažím se uvažovat racionálně. Usednu za volant a zapnu si bezpečnostní pás.

„Fajn, zajedeme k jezeru. Jestli tam ještě bude, zkusíme ho přemluvit oba dva. Třeba se mu bude hůř odmítat, když

u toho budou děti, můžou na něj zafungovat jako páka. Když odmítne, na něco přijdeme. Dobře?“

Carola přikývne, nejprve ztuhle, až to všechno povolí a ona se na mě zvládne znovu podívat a zašeptá *jasně, dobře*.

„To je ten, co bydlí v tom starým domku, vedle kterýho dřív žili Ella a Hugo?“ zeptá se najednou Vilja. „Ten hrozně starej děda? To uhoří? Vy ho nezachráníte?“

Ne, řekneme oba najednou a Carola pokračuje tady hořet nezačne, miláčku, jen chtějí, abysme byli opatrní a já dám, že jenom chceme, aby ho ti, kdo hasí oheň, nemuseli hledat, a když tohle všechno vysvětlujeme, stisknu startovací tlačítko, jenže auto nenastartuje.

Nenastartuje.

Úplně samozřejmě počítám s tím, že nastartuje, vždycky nastartuje, už se vidím na cestě, svírám chladný, pevný volant, poslouchám informace v rádiu (a rozhodným tónem zamítnu, když se Vilja pokouší změnit kanál), proti mně proudí vlahý vzduch, navigace ukazuje nejkratší cestu do Östbjörky nebo Ovanmyry, pokud tam budeme muset, ale třeba pojedeme rovnou do Rättviku a odtamtud pak do Stockholmu. Možná najdu úryvek z rozhovoru, který jsem rádiu poskytl, přehraju ho dětem přes bluetooth, můžou poslouchat, jak tatínek mluví o požáru. Až Becka usne, nechám Carolu kousek řídit, stáhnou rozhovor do telefonu, sdílení, lajky, zastavíme na benzince v Borlänge, plno lidí se bude určitě divit, znají ho z televizních debat, to je přece on, ten, co právě s celou rodinou unikl lesnímu požáru, jen si představte, že odtamtud utíkáte s miminkem, a on přesto vypadá tak klidně, když si nabíjí BMW a kupuje dětem zmrzlinu, a když se zeptáte, jenom pokrčí rameny, *jo,*